

Obraćanje visokog predstavnika i specijalnog predstavnika EU Valentina Inzka

Trideset i dvije sedmice za rješavanje važnih pitanja

Dame i gospodo,

Zadovoljstvo mi je ponovo posjetiti Fakultet političkih nauka. Bio sam ovdje u maju prošle godine, nedugo nakon preuzimanja dužnosti visokog predstavnika i specijalnog predstavnika Evropske unije. Tom prilikom smo imali dinamičnu razmjenu mišljenja. Radujem se nastavku tog dijaloga.

Posebno mi je zadovoljstvo što dolazim ovdje u kontekstu magistarskog studija u okviru kojeg mnogi od vas stiču dodatna znanja o evropskim integracijama, javnoj upravi i međunarodnim odnosima. Ove i druge akademske discipline mogu imati ključnu ulogu u pružanju pomoći Bosni i Hercegovini na putu koji vodi ka potpunom poslijeratnom oporavku.

Kao specijalni predstavnik EU u ovoj zemlji, u potpunosti podržavam stavljanje većeg naglaska na akademski program vezan za EU, koji ovaj postdiplomski program pruža. Pridruživanje EU i funkcioniranje zemlje kao članice EU traži značajnu ekspertizu i drago mi je vidjeti da se ta ekspertiza gradi na ovom nivou, jer to će direktno i pozitivno uticati na mogućnost da se ovoj zemlji pomogne da dostigne svoj glavni

strateški cilj – pridruživanje Evropskoj uniji i funkcioniranje zemlje kao svake druge članice.

Činjenica je da je zemlja uplovila u nemirne vode i da ta plovidba trenutno ide uz dosta zastoja.

Trenutno održavamo niz ključnih sastanaka koji će nam, nadam se, pomoći da trasiramo daleko zadovoljavajući kurs.

Danas ću govoriti o situaciji vezanoj za napore Bosne i Hercegovine da se integrira u Evropsku uniju i NATO. U suštini, to znači razmatranje sveukupne političke i ekonomske situacije jer evroatlantske integracije imaju uticaja i odražavaju skoro svaki aspekt razvoja.

Tokom prošle godine, u općoj atmosferi propasti i sivila, zabilježeno je nekoliko primjera napretka u tehničkom smislu.

To uključuje i uvođenje biometrijskih pasoša i ispunjavanje drugih uslova vezanih za uvođenje bezviznog režima.

No, osim ovoga, jako je malo pozitivnih stvari o kojima možemo govoriti.

Napredak u pogledu zahtjeva Bosne i Hercegovine da učestvuje u Akcionom planu za NATO za partnerstvo sa pojedinačnim zemljama (IPAP), što je preliminarni korak ka članstvu u NATO-u, žrtvovan je radi sveopće atmosfere političkog pozicioniranja. NATO je krajem prošle godine odbio zahtjev Bosne i Hercegovine. O toj odluci će se ponovo razgovarati u aprilu, no niti jedan od koraka koje je u novembru prošle godine definirao NATO još uvijek nije poduzet, te je teško reći da sada postoji veća vjerovatnoća da će u proljeće ove godine o tome biti donesena pozitivna odluka.

U međuvremenu, nije usvojena ni jedna reforma koja je potrebna da bi se unaprijedile nadležnosti države, kako bi BiH mogla značajnije sudjelovati u procesu pridruživanja Evropskoj uniji.

Dakle, da budemo potpuno jasni – napredak Bosne i Hercegovine prema članstvu u NATO-u i Evropskoj uniji je u zastoju. Kao rezultat toga, građani ne uživaju prednosti koje slijede iz procesa pridruživanja EU.

Napredak BiH na evropskom putu zaustavili su politički lideri koji nisu donijeli ili proveli reforme na koje su se ranije obavezali.

Sada se nalazimo tu gdje jesmo.

To nije mjesto gdje bi Bosna i Hercegovina trebala biti.

A svakako nije mjesto gdje ogromna većina građana ove zemlje želi biti.

Naš zadatak danas je, sasvim jasno, da nađemo način da se vratimo na pravi put evroatlantskih integracija.

Želim dodati, i to ne samo usput nego kao jedan od centralnih elemenata u ovom zadatku, možda upravo i centralni, da vraćanje na put evroatlantskih integracija podrazumijeva i donošenje i provedbu dugo odlaganih ekonomskih reformi koje će pomoći u suzbijanju širenja siromaštva.

Nekoliko posljednjih godina se sada rutinski navode kao period političkog zastoja. To je samo pola priče, i to ne ona važnija polovina. Nekoliko posljednjih godina bile su period naglog povećanja egzistencijalnih problema u koje su zapali građani Bosne i Hercegovine.

Ta činjenica sama po sebi trebalo bi da bude dovoljna da se ovaj zastoj okonča.

Međunarodni angažman

Kao što znate, visoka predstavnica Evropske unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, Catherine Ashton, upravo je

okončala dvodnevnu posjetu Bosni i Hercegovini tokom koje je govorila vrlo otvoreno o neuspjehu domaćeg političkog establišmenta da djeluje u interesu građana.

Ona je naglasila – a ovo treba stalno ponavljati – da nije na političarima da odlučuju o tome koliki opseg evropskih integracija će omogućiti građanima. Građani su se jasno izjasnili da je to ono što žele, a na političarima je da to ostvare. Cjelokupni proces se ne vodi u korist političara, nego se vodi u korist građana.

Baronesa Ashton je boravila ovdje samo nekoliko dana nakon što je delegacija Evropskog parlamenta na čelu sa Eduardom Kukanom posjetila Bosnu i Hercegovinu.

Mislim da je potrebno istaknuti da se baronesa Ashton nalazi na funkciji glavnog zvaničnika Evropske unije za vanjsku politiku i sigurnost manje od tri mjeseca. Činjenica da je ona, sa ostalim visokim zvaničnicima, već posjetila Bosnu i Hercegovinu, pokazuje da se ova zemlja vratila u sami vrh politike Evropske unije.

Međutim, to nije uzrokovano ničim dobrim.

Sjetićete se da je u maju prošle godine, samo četiri mjeseca nakon što je nova administracija preuzela dužnost u Washingtonu, potpredsjednik Joe Biden posjetio Bosnu i Hercegovinu zajedno sa Javierom Solanom. Ta posjeta rezultirala je obnovljenim i osnaženim angažmanom SAD i EU, pod vodstvom Jamesa Steinberga i Carla Bildta, s ciljem prevazilaženja ustavnog i političkog zastoja.

SAD i Evropska unija posvećeni su saradnji sa svim stranama u BiH kako bi ponovo vratili zemlju na put evroatlantskih integracija i ekonomskog oporavka.

Ovi naponi još uvijek nisu polučili uspjeh zato što su, barem za sada, osujećeni političkim ograničenjima u ovoj zemlji.

Dozvolite da naglasim da ovdje ne iznosim generalne i paušalne osude.

Postoje osobe snažnog integriteta koje rade u političkim strankama, te u brojnim granama zakonodavne i izvršne vlasti.

Ali činjenica je da političke strukture nisu izvršile svoj zadatak.

Namjerno ili naprosto zbog pasivnosti, nisu ostvarili napredak u realizaciji reformi.

Vjerujem da postoje tri osnovna razloga za ovo.

Prvi je ustavno rješenje, koje je nesrazmjerno fokusirano na raspodjelu političkog plijena i koristi, dok se ni izbliza dovoljno pažnje ne posvećuje naporima da se za dobrobit građana osigura efikasna i ekonomična vlada.

Drugi razlog je činjenica da se politika nije promijenila već dvije decenije. Jedan od aspekata skorašnje prošlosti koji najviše obeshrabruje je lakoća sa kojom su ponovo na površinu isplivali diskreditirani stavovi, slogani i politički stavovi iz ranih devedesetih godina.

Treći razlog je činjenica da alternativna politička opcija nije ponuđena na dovoljno uvjerljiv način.

Tri, dva, jedan

Rekao sam jedan, dva i tri – ali vjerujem da je rješenje problema u stvari tri, dva, jedan.

Potrebna nam je alternativna politika koja će promijeniti način rada koji se ustalio tokom protekle dvije decenije; a to će zauzvrat omogućiti promjenu Ustava i povratak zemlje na put integracija i oporavka.

Šta narod u Bosni i Hercegovini zaista želi? Kada kažem

«narod» ne mislim na neki određeni narod. Mislim na sve građane – od sjevera do juga, od istoka do zapada, svih klasa, svih ubjeđenja.

Oni žele dvije stvari – sigurnost i prosperitet.

A sada, evo i zapanjujuće činjenice.

Građani Bosne i Hercegovine mogu imati ove dvije stvari.

Ova temeljna istina je u posljednje tri godine u potpunosti skrivena, kada je praktičnu politiku zamijenilo nazivanje pogrdnim imenima i političko hazarderstvo.

Postoji program da se osigura sigurnost i prosperitet – program evroatlantskih integracija.

A svrha mu je:

- da se moderniziraju oružane snage tako da bi mogle funkcionirati kao funkcionalna i dragocjena komponenta vodeće svjetske vojne alijanse;
- da se moderniziraju policijske snage kako bi se okončala tiranija organiziranog kriminala i korupcije;
- da se modernizira poslovno okruženje kako bi se privukle investicije i otvorila nova radna mjesta;
- da se moderniziraju sistem zdravstvene zaštite i obrazovni sistem;
- da se modernizira način na koji se štite i promoviraju prava i težnje građana.

Ovaj program lideri Bosne i Hercegovine su doveli do potpunog zastoja.

Rekao sam da su stranke do sada bile neuspješne, namjerno ili usljed pasivnosti. Možemo raspravljati o njihovim računicama i prioritetima – no ono što nije sporno je činjenica da su doživjele neuspjeh.

Dokazi su svuda oko nas, u formi masovnog siromaštva i nezaposlenosti i krajnje neprihvatljivim nivoima kriminala i korupcije.

Jedini način da se ovo promijeni je da se na dnevni red vrati opcija evroatlantskih integracija, brzo i u potpunosti.

To je alternativna politika koja je očajnički potrebna Bosni i Hercegovini.

To je pristup koji je isproban širom cijelog ovog kontinenta. Funkcionirat će i za ovu zemlju.

Korak broj tri je da se ova opcija vrati u centar javne debate.

Pred stranke se mora postaviti pitanje.

Šta radite da dovedete ovu zemlju u NATO i Evropsku uniju?

U prošloj godini, moj ured je podržao niz javnih rasprava o tome šta je potrebno da bi se ova zemlja reformirala u kontekstu evropskih integracija. Te javne rasprave bile su usmjerene ka svim sektorima društva, od parlamentaraca do aktera iz građanskog društva – a moram naglasiti da moj ured aktivno podržava građansko društvo jer ono igra neizostavnu ulogu u političkom procesu, koju moraju prepoznati institucije i političke stranke. Komunicirali smo i sa medijima – jer se o sudbini ove zemlje mora odlučivati ne samo u krugu malobrojnih profesionalnih političara nego kroz stalnu i sveobuhvatnu javnu raspravu.

Političke stranke se moraju natjerati da okrenu leđa politici koja se pokazala kao ogroman neuspjeh.

Postoji jedno pitanje koje političke stranke, bez obzira na to da li su na vlasti ili u opoziciji, ne smiju koristiti u predizborne svrhe. Važnost tog pitanja jednostavno nadilazi izbore, s obzirom da utiče na stabilnost zemlje u cjelini i na dobrobit njenih građana. Govorim o trenutnoj finansijskoj krizi koja je na sceni (uglavnom) u Federaciji BiH. Moramo znati da Bosni i Hercegovini stoji na raspolaganju tehnička, finansijska i politička podrška, ali joj se podrška može pružiti samo ukoliko ova zemlja jasno pokaže svoju opredjeljenost za provođenje reformi. Postojeći sistem je finansijski neodrživ, ekonomski nefikasan i nepravedan u socijalnom smislu. To se mora promijeniti! Potrebno je donijeti neke teške odluke koje se više ne mogu odlagati. Finansijska situacija se pogoršala do mjere u kojoj je potrebno da svi odmah zajednički nešto poduzmu. Vrijeme je da vlasti donesu odluke i da opozicija bude konstruktivna. Nepoduzimanje aktivnosti ili mogućih alternativnih mjera znači plaćanje cijene koja je jednostavno previsoka.

Tražim od vas da svoje političare procjenjujete na osnovu onoga što su uradili da bi ovu zemlju približili Evropskoj uniji, šta su uradili za ekonomiju, za poboljšanje zdravstvene zaštite i obrazovnog sistema, za veću mogućnost zapošljavanja itd.

Takođe od vas tražim da na sljedećim izborima ne nagradite one koji koriste govor mržnje, nacionalističku retoriku i one koji nisu spremni na kompromis.

Želio bih vidjeti kako sukobljavanje argumentima prevladava nad ličnim napadima. Neki vaši političari nemaju stida! Oni napadaju moje kolege – izuzetne profesionalce koje ja u potpunosti podržavam. Međunarodna zajednica neće preuzeti odgovornost za njihove neuspjehe!

Sat otkucava. Do izbora su ostale samo 32 sedmice.

Tridesetdvije sedmice u kojima ovu zemlju treba vratiti na

put evroatlantskih integracija i ekonomskog oporavka.

Ako stranke na vlasti to ne mogu učiniti – biračko tijelo ih može smijeniti.

Ako mogu da se vrate na program koji je bitan, onda će takođe biti u stanju da se uhvate u koštac sa ozbiljnim zadatkom popravke sistema vlasti.

Nemojte vjerovati onima koji olako tvrde da nije moguće uraditi ništa da se pomogne građanima ove zemlje sve dok ne prođu izbori.

To nije tačno.

Stranke moraju ponovo pokrenuti proces evroatlantskih integracija i početi se boriti protiv siromaštva prije izbora.

Kao visoki predstavnik i specijalni predstavnik EU podržavam promjene koje su ovoj zemlji potrebne.

Drugi članovi međunarodne zajednice podržavaju te promjene.

Najviši kreatori politike u SAD-u i EU podržavaju te promjene.

Pitanje koje se sada postavlja je sljedeće:

Da li će građani Bosne i Hercegovine dovesti do te promjene?

Jer u njihovoj je moći da to urade.

Hvala.